

การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Development of Life Skills Indicators in Learning Substance of Social studies, Religion and Culture of Secondary Level Students

มนัสนันท์ รอดเชื้อจิ้น*

Manasanan Rodchueajeen

สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา*

Siripaarn Suwanmonkha

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 450 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทักษะชีวิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.52 ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่าโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 727.39$ df = 680, p = .10) โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดความเครียด ตามลำดับ

Abstract

This study aimed to develop life skills indicators for Social Studies, Religion and Culture classes of secondary students. The samples were 450 secondary level students in Bangkok and suburban area selected by multi stage sampling method. The tools for data collection used in this study were life skills test. The data were analyzed in second order confirmatory factor analysis using LISREL 8.52. The study found that the life skills indicators developed fit the empirical data set ($\chi^2 = 727.39$ df=680, p=.10). The range of important components with factor

* นิสิตปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

loading that could indicate life skills in learning substance of Social Studies, Religion and Culture of secondary level students (from most to least) were critical thinking, creative thinking, decision making, problem solving, managing emotion, effective communication, self awareness, self-esteem, sympathy, relationship, social responsibility and managing stress respectively

บทนำ

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร ได้เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจเพราะต้องมีการแข่งขันกันสูงทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ ตลอดจนในการดำรงชีวิตประจำวัน มีความสับสนในการรับและเลือกใช้ค่านิยม ขาดจิตสำนึกที่ดี ขาดการควบคุมตนเอง รวมทั้งขาดจิตสำนึกในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ทำให้บุคคลต้องพยายามปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างราบรื่น และมีความสุข หากบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะทำให้เกิดความซับซ้อนใจ และวิตกกังวล ซึ่งหากปล่อยไว้เป็นเวลานานก็จะก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงได้ เช่นปัญหาโรคจิต โรคประสาท โรคเครียด และปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ และผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ดิตสารเสพติด ทะเลาะวิวาท ลักขโมย เบี่ยงเบนทางเพศฆ่าตัวตาย เป็นต้น (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) อีกทั้งกรมสุขภาพจิต (2547) ยังได้กล่าวไว้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นักวิชาการด้านสาธารณสุขและด้านการศึกษา ได้พยายามที่จะหาวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ และมีความยั่งยืน แนวคิดหนึ่งที่มีการพัฒนาและขยายวิธีการอย่างแพร่หลายก็คือ การเสริมสร้างและพัฒนา “ทักษะชีวิต” ให้กับเด็ก

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความสามารถในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพกับความต้องการและสิ่งท้าทายต่างๆ ในชีวิตประจำวัน (องค์การอนามัยโลก, 1999) อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่แต่ละบุคคลใช้ในการรับรู้หรือตอบสนองต่อสถานการณ์ในชีวิตที่หลากหลายและบรรลุเป้าหมายในชีวิตของบุคคล (Junge, Manglallan and Raskauskas, 2003) โดยองค์การอนามัยโลก (1999) ได้กล่าวไว้ว่าการสอนทักษะชีวิตมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการของวัยรุ่น อีกทั้งเป็นการเตรียมเยาวชนให้สามารถดำรงชีวิตได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับวนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเริ่มต้นจากขั้นพื้นฐานของชีวิตในวัยเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมคุณธรรมพื้นฐานของแต่ละชุมชน เพื่อให้เด็กได้เติบโตอย่างมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านความคิด จิตใจ(อารมณ์) และสังคม อีกทั้งองค์การอนามัยโลก (1999) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งมีแกนของทักษะชีวิต (core life skills) 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การตระหนักรู้ในตน 4) การเข้าใจผู้อื่น 5) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 7) การตัดสินใจ 8) การแก้ปัญหา 9) การจัดการอารมณ์ และ 10) การจัดการความเครียด

ในประเทศไทยกรมสุขภาพจิต (2541) ได้ปรับปรุงองค์ประกอบของทักษะชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยโดยในด้านพุทธิพิสัยได้จัดความคิดสร้างสรรค์ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นองค์ประกอบร่วม และเป็นพื้นฐานของทุกองค์ประกอบ ด้านจิตพิสัยประกอบด้วยคุณตระหนักรู้ในตนและความเข้าใจผู้อื่น โดยเพิ่มความรู้ในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านทักษะพิสัยประกอบด้วยการสร้างสัมพันธภาพ และการสื่อสาร การตัดสินใจและแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง ไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และได้กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงมีความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกัน ในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งการจัดการ

เรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ดังกล่าว กล่าวคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกัน การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบมีความสามารถทางสังคม มีความรู้ มีทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมโดยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้าน ทำให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้ถึงหลักธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้องและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข อันสอดคล้องกับหลักการสำคัญของทักษะชีวิตที่มีเป้าหมายเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

จากความสำคัญของทักษะชีวิตและกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อันจะเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 450 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัย

ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการตรวจสอบความตรงของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตโดยอาศัยแนวคิดของ Hair และคณะ (1998) ซึ่งเสนอเกณฑ์หนึ่งที่สามารถใช้ในการพิจารณาคือขนาดของโมเดล ซึ่งโดยทั่วไปมักใช้ผู้ตอบจำนวน 5-10 คน ต่อพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า 1 ตัว เนื่องจากโมเดลในการวิจัยครั้งนี้มีพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า 40 ตัว ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีขนาดระหว่าง 200-400 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน โดยใช้การสุ่มจังหวัด สุ่มอำเภอ สุ่มสถานศึกษา และสุ่มห้องเรียน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นในจังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร

จังหวัด	อำเภอ	จำนวนนักเรียน		
		ม.1	ม.2	ม.3
1. นครปฐม	1.เมือง	38	42	35
	2.สามพราน	35	34	36
2. สมุทรสาคร	1. เมือง	40	38	37
	2. บ้านแพ้ว	37	36	42
รวม		150	150	150

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทักษะชีวิต ประกอบด้วยข้อคำถาม ซึ่งครอบคลุมตัวแปรเกี่ยวกับทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนตามกรอบแนวคิดการวิจัย ทั้ง 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์

การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเป็นแบบวัดปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ แบบอัตนัยจำนวน 3 ข้อ และแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ มีคุณภาพในด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความตรงเชิงโครงสร้างตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งมีความเที่ยงแบบ

ความสอดคล้องภายในจำแนกตามคุณลักษณะ ที่มุ่งวัดมีค่าตั้งแต่ 0.55 ถึง 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดย 1) ทำจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 1 และ 2 และจังหวัดสมุทรสาคร เขต 1 2) ติดต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล และ 3) ประสานงานและชี้แจงการดำเนินการเก็บข้อมูลกับครูผู้สอนเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักเรียนและรับแบบสอบถามกลับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (second order confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL 5.52 เพื่อตรวจสอบความตรงตามทฤษฎีหรือความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการศึกษา

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความตรงหรือความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นโมเดลสมมติฐานทางทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (1999) และกรมสุขภาพจิต (2541) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (second order confirmatory factor analysis)

พบว่า โมเดลตามกรอบแนวคิดของการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($X^2 = 727.39$ $df = 680$, $p = .10$, $GFI = .93$, $RMSEA = .01$, $RMR = .08$) ตัวแปรทุกตัวที่เป็นตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) (รายละเอียดผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 2 และแผนภาพที่ 1) โดยตัวแปรดังกล่าวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกอยู่ระหว่าง .11 ถึง .87 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ กระทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (SR2) ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น (EM3) รองลงมาคือ รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม (SR3) และเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง (SA2) การสื่อความที่ดี (EC1) รับผิดชอบต่อความเครียด (CS1) รับฟังผู้อื่น (EC3) การแสดงออกที่เหมาะสม (EC2) การยอมรับตนเอง (SE2) และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (IR2) การรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง (SA3) และเข้าใจผู้อื่น (EM1) และเมื่อพิจารณารายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแต่ละองค์ประกอบสรุปได้ ดังนี้

1.1 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลงความเห็น/ ตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือทำอะไร (CT4) สร้างข้อสรุปของปัญหา (CT3) ประเมินความสมเหตุสมผลของความคิดหรือการกระทำที่ได้ลงความเห็นแล้ว (CT5) ระบุค่านิยม/ ความเชื่อ/ ข้อสันนิษฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญหา (CT2) ระบุปัญหา (CT1)

1.2 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย (CR1) เลือกแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ (CR2) ประเมินผลสำเร็จของการคิดสร้างสรรค์ (CR3)

1.3 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการตัดสินใจ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สร้างทางเลือกที่หลากหลาย (DM 3) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม (DM 5) กำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจ (DM 2) วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของทางเลือก (DM 4) ประเมินผลสำเร็จของทางเลือกตามเป้าหมาย (DM 6) ระบุปัญหา (DM 1)

1.4 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้าน การแก้ปัญหา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประเมินและเลือกแนวทาง/ทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น (PS 2) ทดลองนำแนวคิด/ทางเลือกสู่การปฏิบัติ และปรับปรุงแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา (PS 3) สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา (PS 1) ประเมินผลสำเร็จของการแก้ปัญหา (PS 4)

1.5 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการสร้างสัมพันธภาพ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (IR2) ให้ความเคารพผู้อื่น (IR1) ทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ (IR3)

1.6 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสื่อความที่ดี (EC1) รับฟังผู้อื่น (EC3) การแสดงออกที่เหมาะสม (EC2)

1.7 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการจัดการอารมณ์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง/ไม่พึงปรารถนา (CE1) ผ่อนคลายอารมณ์ (CE2)

1.8 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการจัดการความเครียด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รับรู้สาเหตุของความเครียด (CS1) รู้วิธีการ/เทคนิคในการคลายความเครียด (CS2)

1.9 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เข้าใจตนเองตามความเป็นจริง (SA2) การรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง (SA3) รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง (SA1)

1.10 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการเห็นใจผู้อื่น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น (EM3) ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น (EM1) รับรู้ความแตกต่างของผู้อื่น (EM2)

1.11 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การยอมรับตนเอง (SE2) ความเชื่อมั่นในตนเอง (SE3) การเห็นคุณค่าในตนเอง (SE1)

1.12 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (SR2)

รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม (SR3) กระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (SR1)

1.13 องค์ประกอบทักษะชีวิตทั้ง 12 ด้าน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตน การเห็นใจผู้อื่น ความภาคภูมิใจในตนเอง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ b(SE)	R ²
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง		
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (CT)		
ระบุปัญหา (CT1)	.21	.05
ระบุค่านิยม/ ความเชื่อ/ ข้อสันนิษฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญหา (CT2)	.34*** (.04)	.11
สร้างข้อสรุปของปัญหา (CT3)	.45*** (.05)	.20
ลงความเห็น/ ตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือทำอะไร(CT4)	.51*** (.06)	.26
ประเมินความสมเหตุผลของความคิดหรือการกระทำที่ได้ลงความเห็นแล้ว (CT5)	.41*** (.05)	.17
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านความคิดสร้างสรรค์ (CR)		
สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย (CR1)	.53	.28
เลือกแนวทาง/ ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ (CR2)	.43*** (.04)	.18
ประเมินผลสำเร็จของการคิดสร้างสรรค์ (CR3)	.33*** (.03)	.11
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ (DM)		
ระบุปัญหา (DM1)	.11	.01

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ b(SE)	R ²
กำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจ (DM2)	.52* (.10)	.27
สร้างทางเลือกที่หลากหลาย (DM3)	.57* (.13)	.32
วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของทางเลือก(DM4)	.46* (.10)	.21
ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม (DM5)	.54* (.11)	.29
ประเมินผลสำเร็จของทางเลือกตามเป้าหมาย (DM6)	.39* (.09)	.15
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการแก้ปัญหา (PS)		
สร้างแนวทาง/ ทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา (PS1)	.37	.14
ประเมินและเลือกแนวทาง/ ทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น (PS2)	.53*** (.04)	.29
ทดลองนำแนวคิด/ ทางเลือกสู่การปฏิบัติ และปรับปรุงแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา (PS3)	.42*** (.05)	.17
ประเมินผลสำเร็จของการแก้ปัญหา (PS4)	.19*** (.02)	.03
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธภาพ (IR)		
ให้ความเคารพผู้อื่น (IR1)	.58	.34
มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น(IR2)	.64*** (.13)	.41
ทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ (IR3)	.50*** (.11)	.25
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (EC)		
การสื่อความที่ดี (EC1)	.68	.46
การแสดงออกที่เหมาะสม (EC2)	.65*** (.10)	.42
รับฟังผู้อื่น(EC3)	.66*** (.11)	.43
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการจัดการอารมณ์ (CE)		
ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง/ ไม่พึงปรารถนา (CE1)	.45	.20
ผ่อนคลายอารมณ์ (CE2)	.44*** (.05)	.19
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการจัดการความเครียด (CS)		
รับรู้สาเหตุของความเครียด (CS1)	.67	.45
รู้วิธีการ/เทคนิคในการคลายความเครียด (CS2)	.47***(.11)	.22

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ b(SE)	R ²
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้ในตน (SA)</u>		
รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง (SA1)	.35	.12
เข้าใจตนเองตามความเป็นจริง (SA2)	.69*** (.16)	.47
การรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง (SA3)	.63*** (.15)	.40
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการเห็นใจผู้อื่น (EM)</u>		
เข้าใจผู้อื่น (EM1)	.62	.39
รับรู้ความแตกต่างของผู้อื่น (EM2)	.39*** (.13)	.15
ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น(EM3)	.71*** (.15)	.50
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (SE)</u>		
การเห็นคุณค่าในตนเอง (SE1)	.48	.23
การยอมรับตนเอง (SE2)	.64*** (.15)	.40
ความเชื่อมั่นในตนเอง (SE3)	.51*** (.09)	.26
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (SR)</u>		
ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม (SR1)	.59	.35
กระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (SR2)	.87*** (.15)	.76
รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม (SR3)	.69*** (.17)	.48
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง		
<u>องค์ประกอบตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตโดยภาพรวม (LS)</u>		
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (CT)	1.00 ***(.23)	1.00
ความคิดสร้างสรรค์ (CR)	1.00*** (.45)	1.00
การตัดสินใจ (DM)	1.00* (.13)	1.00
การแก้ปัญหา (PS)	1.00 ***(.09)	1.00
การสร้างสัมพันธภาพ (IR)	.81*** (.08)	.65
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (EC)	.92*** (.06)	.85
การจัดการอารมณ์ (CE)	1.00*** (.10)	1.00

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ b(SE)	R ²
การจัดความเครียด (CS)	.68*** (.07)	.46
การตระหนักรู้ในตน (SA)	.91*** (.13)	.83
การเห็นใจผู้อื่น (EM)	.86*** (.07)	.75
ความภาคภูมิใจในตนเอง (SE)	.90*** (.10)	.81
ความรับผิดชอบต่อสังคม(SR)	.73*** (.07)	.54
$X^2 = 727.39$ $df = 680$ $P = 0.10$ $GFI = 0.93$ $AGFI = 0.91$ $RMR = 0.08$		

หมายเหตุ: *P<.05 **P<.01 ***P<.001

ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	CT	DM.	PS	CR	IR	EC	CE	CS	SA	EM	SE	SR	LS
CT	1.00												
DM.	1.00	1.00											
PS	1.00	1.00	1.00										
CR	1.00	1.00	1.00	1.00									
IR	.81	.81	.81	.81	1.00								
EC	.92	.92	.92	.92	.94	1.00							
CE	1.00	1.00	1.00	1.00	.81	.92	1.00						
CS	.68	.68	.68	.68	.55	.63	.68	1.00					
SA	.91	.91	.91	.91	.74	.84	.69	.62	1.00				
EM	.86	.86	.86	.86	.70	.80	.86	.59	.79	1.00			
SE	.90	.90	.90	.90	.73	.72	.90	.61	.82	.78	1.00		
SR	.73	.73	.73	.73	.59	.68	.73	.50	.67	.63	.81	1.00	
LS	1.00	1.00	1.00	1.00	.81	.92	1.00	.68	.91	.86	.90	.73	1.00

ความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) ทุกด้าน แสดงว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทั้ง 12 ด้านดังกล่าวนี้ เป็นตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดในการบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยรวม ได้แก่ องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจ

ในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดความเครียดตามลำดับ องค์ประกอบในแต่ละด้านดังกล่าวแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบความทักษะชีวิตโดยรวมได้ประมาณร้อยละ 100, 100, 100, 100, 65, 85, 100, 46, 83, 75, 81 และ 54 ตามลำดับ และองค์ประกอบทักษะชีวิตในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกค่อนข้างสูง โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ .55 ถึง 1.00 แสดงว่าทักษะชีวิตในแต่ละด้านนั้นเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน มิได้แยกกันอย่างเป็นอิสระ นั่นคือการมีทักษะชีวิตในด้านหนึ่งก็ส่งผลต่อทักษะชีวิตในด้านอื่นๆ ด้วย

ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(Development of Life Skills Indicators in Learning Substance of Social studies, Religion and Culture of Secondary Level Students)

มนัสนันท์ รอดเชื้อจิ้น*

สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 450 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทักษะชีวิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.52 ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่าโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 727.39$ $df=680$ $p=.10$) โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดการความเครียด ตามลำดับ

* นิสิตปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

Abstract

แผนภาพที่ 1 โมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ในภาพรวมผลการวิจัย ครั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย และมีประเด็นที่น่าสังเกตบางประการจากข้อค้นพบของการวิจัย กล่าวคือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตซึ่งเป็นโมเดลสมมติฐานทางทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัยในลักษณะของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลสมมติฐานตามกรอบแนวคิดของการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการวิเคราะห์ตามโมเดล พบว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดการความเครียด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ และเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่กล่าวว่า เด็กและวัยรุ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ทักษะภายใน เช่น ทักษะการควบคุมตนเอง ทักษะการผ่อนคลายความเครียด ทักษะการบริหารตนเอง ทักษะการตัดสินใจ เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้จะสามารถสนับสนุนให้เด็กและวัยรุ่นเกิดพฤติกรรมทางบวก (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001) และเมื่อพิจารณาถึงตัวแปรย่อยซึ่งเป็นตัวบ่งชี้องค์ประกอบทักษะชีวิตในแต่ละด้าน พบว่า

ตัวแปรทุกตัว (40 ตัวแปร) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดนี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่จะบ่งบอกถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในแต่ละด้านได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย โดยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ กระทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น รองลงมาคือ รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม และเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านความรับผิดชอบ ต่อสังคม การเห็นใจผู้อื่น และการตระหนักรู้ในตน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ได้กล่าวถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงให้เห็นว่าโมเดลสมมติฐานตามกรอบแนวคิดของการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้านต่อไป

2. จากผลการวิจัย พบว่าองค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการ

อารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน และด้านอื่นๆ ดังนั้นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าวควรเน้นการพัฒนาทางด้านการคิด และด้านจิตใจควบคู่กันไป

3. การที่ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีหลายมิติ ซึ่งแต่ละมิติมีความซับซ้อนและเป็นพลวัตค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงควรเน้นการพัฒนาในหลายๆ มิติพร้อมกัน อย่างบูรณาการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

เนื่องจากการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในครั้งนี้ ใช้การเก็บข้อมูลในระดับภูมิภาค เป็นการพัฒนาโดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลอิสระแบบโมเดลคงที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (single group static model) ข้อค้นพบเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่ได้ จึงเป็นตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตเฉพาะภูมิภาค โดย

มิได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างภูมิภาค เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมภาพรวมทั้งทั้งประเทศ และเฉพาะในแต่ละภูมิภาค จึงน่าจะมีการเก็บข้อมูลทั่วประเทศและศึกษาวิเคราะห์โดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุ (multiple group structural equation model) ในการที่จะตอบคำถามว่าตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในแต่ละภูมิภาค มีอะไรบ้าง และแต่ละตัวบ่งชี้มีน้ำหนักความสำคัญเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทของแต่ละภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย”

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2548). **เอกสารประกอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- วันดี โต๊ะคำ. (2544). **การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). **หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.สกล วรเจริญศรี (2550). **การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุขภาพจิต, กรมกระทรวงสาธารณสุข. (2541). **คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์ (ปรับปรุงครั้งที่ 2)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สุขภาพจิต, กรม กระทรวงสาธารณสุข. (2547). **การทบทวนสถานการณ์เรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น: การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้คำปรึกษา**. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- Goudas, M., Dermitzaki, E., Leondari, A., and Danish, S. (2006). **The effectiveness of teaching a life-skills program in a physical education context**. *European Journal of Psychology of Education*, 21, 429-438.
- Hair, J.T., and others. (1998). *Multivariate data analysis*. 5thed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall
- Junge, S. K., Manglallan, S., and Raskauskas, J. (2003). **Building life skills through afterschool participation in experiential and cooperative learning**. *Child Study Journal* 33 (3), 165-174 Life Skills Centre. (n.d.). What are life skills? Retrieved October 1, 2010 from <http://www.lifeskills.vcu.edu/lskills.html>.
- Mangrulkar, L, Whitman, C. V., and Posner, M. (2001). **Life Skills Approach to Child and Adolescent Health Human Development**. Washington,DC: Education Development Center, Inc
- World Health Organization (1999). **Partners in life skills education: conclusion from United Nations Inter-Agency Meeting**. Retrieved December 7, 2009, from, http://www.who.int/mental_health/media/en/30.pdf.